

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 4586

Za otroka

Veliko siromaštvo vlada v nekaterih predelih naše ožje domovine. Ravno v obmejnih krajih je na tisoče ljudi prepuščenih skrajni bedi, in ti kraji že vsa leta po osvobodjenju glasno vpijejo po pomoči. Bedo, ki jo prenaša ondoto ljudstvo, še prav posebno občuti otrok, a po njemu jo spoznava učiteljstvo. Kako težko je gledati otroke, ki tudi v mrazu prihajajo bosi in le na pol oblečeni v šolo, kako težko je pogrešati učence, ki bi radi prisostvovali pouku, a ne morejo od doma, ker nimajo kaj obuti, kaj obleči. Tudi na naših banovinskih skupščinah so posamezni delegati iz obmejnih okrajev večkrat orisali žalostne razmere, ki vladajo v teh krajih, poudarjali so nujnost pomoči za najvažnejše predele Slovenije, mi pa smo o vprašanju razmotrivali in pošiljali utemeljene sklepe in resolucije na merodajna mesta. Priznati pa moramo, da prave in točne slike o stanju v teh krajih le nismo imeli.

Učiteljski pokret je započel hvalevredno akcijo proučevanja socialnega in gospodarskega stanja šolskega okoliša in predvsem miljeja, v katerem otrok živi. Smoter tega raziskovanja je, podati povsem točno sliko socialnega stanja otrok v posameznih predelih Slovenije. Že prvi, čeprav še nepopolni rezultati tega dela in prizadevanja, so nas postavili pred zelo žalostno sliko bede, kateri je prepuščen slovenski otrok. Prav ta dejstva in neuspehi v prejšnjih letih sprejetih sklepov, ki so poudarjali potrebo pomoči stradalnim in skrajnemu siromaštvu prepuščenim deci, so dali povod, da je učiteljska organizacija začela resno misliti na to, da v okviru PRK organizira zbirke za zimsko pomoč otrok, ki jih je treba rešiti moreče bede. Kdo naj bi bil primernejši za realizacijo te misli, kdo sposobnejši za podrobno delo zbiranja in pripravljanja darov — obleke in obuvala, šolskih in življenjskih potrebščin, kot učiteljice, ki same najbolj poznajo potrebe otrok, ki same najlaže ocenijo bedo, v kateri hira na tisoče slovenskega naraščaja. Odsek učiteljic si je torej nadel sicer težko, toda vse hvale vredno nalogo, izvesti obširno akcijo zimske pomoči zmrzujočim in stradalnim otrokom, sklenil je zbrati potrebna sredstva v blagu in gotovini, da postavi temelje obširnejšemu sodelovanju vseh slojev pri lašanju bede naših malih, predvsem onih v obmejnih krajih. Da je bil začetek olajšan, da so se zbudili mnogi brezbrizniki, so pripomogli dogodki v svetu, ki so pretresli tudi našo ožjo domovino.

Ne smemo in tudi ne moremo trditi, da se doslej nihče ni brigal za ta vprašanja, da ni prav nihče skrbel za zimsko pomoč zmrzujočim in stradalnim učencem in učenkam ljudskih šol, pač pa hočemo naglasiti, da je bila za letošnje božične praznike izvedena obširnejša akcija, da so naše marljive tovarišice zainteresirale prav vse kroge in ustanove, ki so nato prisločile na pomoč započeti akciji, ali pa tudi v lastnem delokrogu izvedle zimsko pomoč. To pa je pobuda za boljše uspehe zasnovanega dela. In brez dvoma so letos bili doseženi v tem pogledu prav lepi uspehi, ki jih je zabeležilo tudi dnevno časopisje.

Jedro zamisli, izvesti zimsko pomoč za bedno mladino, se je izražalo v geslu: »Otrok za otroka.« Odsek učiteljic je organiziral po vseh večjih krajih posebne nabiralne akcije po šolah. Učiteljstvo je rade volje sodelovalo, a otroci posameznih razredov in šol so med seboj tekmovali, da bi zbrali čim več toplih oblek, perila, nogavic in obuvala, prinašali so tudi šolske potrebščine in celo igrače. — Koliko ljubezni do bližnjega, koliko smisla za pomoč bednemu tovarišu in koliko smisla za spoznavanje različne strukture posameznih predelov naše domovine je v tem plemenitem tekmovalstvu, presodi lahko samo učiteljstvo, ki se do podrobnosti poglubi v otrokovo dušo. In na drugi strani? — Obdarovani otroci, ki dobivajo sedaj razne mladinske liste, naročene po njihovih prijateljih, živečih v nekoliko boljših razmerah, ki so prejeli obleko, pokrivalo, čevlje ali zveze in knjigo za Božič, s kako lepimi čustvi so segali po teh darovih, ko so zvedeli, da jim pošiljajo to učenci raznih šol iz Ljubljane, Maribora, Celja, Radovljice, Logatec in iz drugih srezov! Ali ni prav v tem jedro te nujno potrebne in letos prvič v večjem obsegu izvedene akcije? Res je sicer, da so bila izdatna sredstva v blagu in denarju zbrana izven šol in so baš ta sredstva pripomogla do popolnejšega in efektnejšega uspeha, toda najvažnejše je vendarle to, da je mladina sodelovala, zbirala in pošiljala darove, pisala pisma in sporočila, a z druge strani ganjive zahvale. Letošnje božičnice po šolah najsiromašnejših predelov Slovenije, ki so jih omogočili mladina, učiteljstvo, PRK, CMD, ženska zveza, skavti in mnoge tvrdke, ki so z različnimi darovi prispevale k realizaciji plemenite zamisli, bodo rodile lepe in nepričakovane uspehe.

Veliko delo je organiziral in tudi izvedel odsek učiteljic. Važno socialno in tudi nacionalno akcijo so izvedle naše tovarišice po šolah, tudi mnogi tovariši so marljivo poma-

Človekoljubno delo je ogroženo

Velika večina človekoljubnih ustanov bo morala likvidirati

Živimo v dobi splošne nezadovoljnosti, večne nevarnosti za življenjski obstoj in mnogih posledic socialnega zla. Človekoljubno delo je v teh težkih časih zelo potrebno. Prav iz tega vzroka so se ustanovile in razširile mnoge človekoljubne ustanove, ki imajo edini namen: pomagati v potrebi in nesreči.

Človekoljubne ustanove so desetletja poslovale uspešno. Člani so prejeli mnogo denarnih podpor, ki znašajo lepe milijone dinarjev. Nihče jih ni ovrnil v človekoljubnem poslu. V zadnjem času se stavijo tem ustanovam težke ovire na poti nadaljnjega razvoja, da celo take ovire, ki onemogočajo njih obstoj.

Učiteljska samopomoč v Ljubljani je priredila v nedeljo, dne 15. januarja 1939., v Delavski zbornici v Ljubljani javno zborovanje, kateremu so prisostvovali člani in predstavniki več kot 30 človekoljubnih ustanov. Dvorana je bila polna, zborovanje je krasno uspelo.

Predsednik US tov. Ivan Kocijančič je poročal o pravilniku za človekoljubne ustanove. Izvajal je: Pravilnik v svojih zahtevah ne loči človekoljubnih ustanov od trgovskih zavarovalnic, omejuje poslovni delokrog na en srez ali eno mesto in določa vplačevanje članskega prispevka vnaprej po izračunanih premijah za razne starostne razrede. Pravilnik dovoljuje najvišje izplačilo 5000 din (US izplačuje že 14 let višje zneske), zahteva osnivanje matematične rezerve (za US bi znašala nekaj nad 10.000.000 din), ki mora biti v 4 letih spoopolnjena; za to rezervo bi moral vplačati vsak član US v 4 letih okroglo 4000 do 5000 din. Matematično rezervo je do 60 % vložiti v državne papirje in državne denarne zavode. Poleg osnove — pri US posmrtninskega zavarovanja — ne sme izdajati ustanova drugih dobrin svojim članom, kot brezobrestna posojila, akciantice na posmrtnino, oproščanje najstarejših članov vseh vplačil. Sistem samopomoči dovoljuje pravilnik samo manjšim ustanovam (do 500 članov), dasiravno je prav ta sistem pokazal po dolgoletnih skušnjah v velikih človekoljubnih ustanovah odlične uspehe. Primerjava človekoljubnih ustanov, ki bi svoje poslovanje preuredile po zahtevah tega pravilnika, s profesionalnimi zavarovalnicami ne pokaže prav nikakega razločka.

Velika večina človekoljubnih ustanov bo morala likvidirati. Kdo bo imel od tega korist? Člani bodo na mah izgubili težke denarje, katere so v dolgih letih vplačali za druge,

izgubili bodo zavest, da se v nesreči smejo nadejati denarne podpore od svojih tovarišev, lotilo se jih bo vzemirjenje, vdali se bodo apatiji za vse zasebno človekoljubje. Popolnoma upravičeno! Če sam sebi in svojim tovarišem ne smem izkazovati človekoljubja, ga drugim tudi ne bom. Človekoljubje bo izginilo iz naših vrst! Vsi pa vemo, da je človekoljubje nekaj drugega in nekaj več kot čisto navadna trgovina za dobiček.

Državo tvorijo državljani, države brez državljanov ni. Ali bo v korist državi, če bo zavladovalo med člani razpuščenih človekoljubnih ustanov nezadovoljstvo, osiromašenje, zadolžitve? Mnenja smo, da je hotel zakonodavec doseči s pravilnikom čisto nekaj drugega. Pravilnik naj zaščiti, utrdi in podpre dobre človekoljubne ustanove. Upravičeno pričakujemo prave uvidevnosti na odločilnem mestu. Skliče naj se zastopnike človekoljubnih ustanov na posebno anketo v Beograd. Ta naj predela sedanjí pravilnik ali sestavi novega, takega, ki ne bo ovrnil sedanjega uspešnega dela v mnogih človekoljubnih ustanovah.

V debati se je oglasilo več zastopnikov raznih ustanov in organizacij.

Kosem Drago je v imenu grafičarjev in delavstva sploh dokazal, da pravilnik ne računa z resničnim življenjem. Matematične rezerve so nepotrebne, ker so delavske podporne ustanove razdelile potrebnim težke milijone brez takih rezerv. V mnogih primerih (brezposelnosti) se matematičnih rezerv sploh ne more izračunati.

Nadzornik Šumer Hinko in šol. uprav. Šmajdek Ivan kot zastopnika Društva upokojenega učiteljstva se strinjata z akcijo za anketo.

Predsednik JUU — sekcija Ljubljana, tov. Kumelj Metod je podčrtal nejasne točke v pravilniku v primerjavi z uredbo o človekoljubnih ustanovah in pokazal na škodljive posledice prisilnih likvidacij teh ustanov.

Predsednik Profesorskega društva prof. Franc Grafenauer je za Profesorsko samopomoč izjavil, da se v vseh naših zahtevah strinja z akcijskim odborom. Prav tako tudi predsednik Pogrebnega društva drž. uslužbenec, Korošec Blaž.

K sklepu je prečital tov. Šmajdek Ivan posebno spomenico, katero so vsi navzoči sprejeli soglasno. To spomenico bo akcijski odbor razmnožil in predložil in vseh merodajnih mestih.

Kvišku srca!

Mnogo se je že pisalo o upadanju stanovske zavesti, o primerih netovariških postopkov do organizacije in do poedinih tovarišev, raziskovalo se je vzroke teh pojavov in se zaključilo z obsodbo uskokov in odpadnikov ter razmotrivanjem za čim pristranejšo odnose med tovariši.

Tovariši, pisci teh člankov so prikazali stare, pristrane odnose, ki so vladali med predvojnimi učiteljstvom, opisali so nekdanja zborovanja in pozborovanja ter idealno prijateljsko življenje tovarišev na vasi.

Nove razmere ustvarjajo nove odnose. Razpadajo granitne stavbe, pa tudi človeške zveze, ustanove in ideje. A nove potrebe porajajo iz mrtvih dejstev nove oblike življenja. Treba je samo zagrabiti za življenjski vir nujnosti, poiskati najpravišnji način graditve in odklanjati prepreke, ki hočejo življenje zaustaviti. Čim večja je življenjska nujnost, tem večja je ekspanzivnost stvari, previden vodja usmerja le tok, ki naj odklanja s svojo silo nasprotno moči.

Tesna povezanost vsega uradništva — državnega in privatnega — je življenjska nujnost armade uslužbenec. Toliko bolj nujna je kompaktna ožja enota, to je učiteljska skupina. Probojnost in udarnost ne zavisi toliko od količinskih članov, velika armada je včasih prav slabotna, probojnost in udarnost daje duh, ki preveva čete. Vendar bi organizacija izgubila na pomenu, ako bi naraščalo število odpadnikov, znak bi bil, da bolne klice preraščajo zdrave sile v učiteljskem organizacijskem telesu. Zato bi bilo načelo kakovosti prav tako škodljivo, kakor načelo količosti, treba je pravilno zdraviti bolne dele našega telesa, da se tako ohrani zdrava in velika organizacija, ki bo sposobna vsaj ob gotovem času uresničiti učiteljske ideale.

gali, da je bil uspeh izdatnejši. Če bi mogli pravilno oceniti vse darove, odposlane na razne šole na pobudo omenjenega odseka, bi dobili brez dvoma vsoto, ki bi šla v težke tisočake. In uspeh tega započete delo, ki je primer največjega in najuspešnejšega nacionalnega dela, naj nam služi za vzgled. Začeto delo pa je treba nadaljevati in spopolnjevati!

VSEBINA:

Za otroka.
Človekoljubno delo je ogroženo.
Kvišku srca!
Naloge šolskega radia v bodočnosti.
Izjava.
Smučarski tečaj za učiteljske na Polževem.
Upraviteljem, katerih se tiče!
Blaž Jurko — 80 letnik.
† Ivan Stenovec.
† Julij Kogoj.

UČITELJSKI POKRET: Glasovi o delu »Učiteljskega pokreta«.

LISTEK: Črtice iz zgodovine našega stanu.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Učiteljski pevski zbor. — Mladinska matca. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

iz istih vidikov na odpadništvo, čeprav se zakriva s plašcem primoranosti ali lažne morale.

Sedanje javno življenje hoče črtati iz seznama kreposti pogum, odločnost, neuklonljivost, načelnost in zvestobo. Lahkoživost nazorov se danes smatra za praktično prepričanje, pogum in neuklonljivost se zdita bedasti svojstvi fanatikov, zvestoba je pravljica iz starih časov, in načelnost je načelna samo do breznačelnosti. Tako se vzgajajo množice po širnem svetu, odkar je stopil škorenj pameti za vrat.

Izguba poguma in z njim združenega neuklonljivega stališča se javlja na vseh področjih javnega življenja. Nenormalne in nemoralne zveze, dobičkaželjnost, častihlepje, sovraštvo in škodoželjnost spremljajo vse javno življenje v največji meri.

Zdi se, da je vseobče upadanje spoznanj o časti načelo tudi učiteljske vrste. Pa to ni prišlo od spodaj, nego od drugod, z raznimi vabami za lepše mesto. Učiteljstvo je spoznalo, da se napredovanje vrši po raznih učiteljskih neznanjih principih, enako premetivte. Te načine poslovanja omogočajo odredbe same, ker ni nikjer zakonske primoranosti, nego obstoje samo možnosti. Ta gibljenja možnost omogoča, na zunaj zakonit način, povsem svojevoljno podajanje pravic. To je najjasnejše prikazala učiteljska rangna lista, ki je podala dokaze o gornji trditvi, v izvajanju samem se pa stvar ni izpremenila.

S tem so pa tudi podani dokazi, da vodnikom javnega življenja ni za razmah pravičnosti in zdravih ter poštenih načel, nego da je v njih interesu razmah čim širše podrejenosti in prilizništva.

Vodnikom ljudske vzgoje nalaga vest borbo proti vsem ljudski duši škodujočim vplivom, pa naj pridejo od koder koli! Učiteljstvo naj usmerja narodovo dušo v plemenito hotenje po pravici in lepoti. V tem prizadevanju naj ono prednjači. Zato je beg iz lastnih vrst, okoriščanje na račun tovarišev dvakrat sramotno. Je izdajstvo lastne organizacije in izdajstvo nad vzgojnim poslanstvom učitelja. Izkoriščanje konjunktura je trgovsko načelo Judov, ne more pa biti vzgojno načelo učitelja.

Nočemo trditi, da je današnje življenje težje od preteklega. Nastopajo pa razdobja, ko temne sence prekrijejo svetlejša, ko sila premaguje plemenita prizadevanja in nepoštenje prerašča lepe vzore. V takih razdobjih ljudje malega poguma izgube svojo moč za vztrajanje na površini in potonejo v smrdljivi usedlini breznačelnosti.

Doba je, ko temne sence prekrivajo svetle. A dan premagajo noč, sonce razjasni oblake, ideali premagajo zmote. Učiteljstvo bo doživelo svoje vstajenje!

Zato, kvišku srca! Povežimo vse sile za dobro šole in stanu! Naj bo naša organizacija armada junaških borcev! Naj učiteljstvo prednjači v borbi za zmago pravice!

V svitu tega razpoloženja bodo tudi naše skupščine pristranejša in živahnije. Na mesto nezaupanja in umakljenosti vase naj stopi iskren, pogumen in vesel tovariški izraz.

Naloge šolskega radia v bodočnosti

Šolski radio stopa s ponosom v novo poslovnost leto. Ob tej priložnosti se moramo ozreti tja v preteklost vse do težavnih početkov, predvsem pa se moramo ozreti v bodočnost in podčrtati one naloge, ki to važno ustanovo še čakajo.

Kdor je količkaj zasledoval šolske oddaje, mora priznati, da je ustanova kljub ogromnim težkočam, ki so se ji stavljele na pot, radio toliko vpregla v službo šole, da bi bilo škoda, če se kukavica ne bi več oglasila v naših razredih. Zahvala za tako uspešno delovanje gre predvsem odboru šolskega radia in požrtvovalnim sodelavcem. Ne smemo pa prezreti naše radijske oddaje postaje, katere program se danes more kosati s programi vseh evropskih oddajnih postaj. Tudi radijska postaja je vedela ceniti važnost šolskega

radia pa mu zaradi tega posveča vso pozornost in mu jo bo prav gotovo tudi v bodočnosti. Vse, kar je bilo do danes storjenega na polju šolskega radia je narekovala neobhodna potreba. Seve je bilo poleg vse dobre volje in nesebičnega dela tudi mnogo faktorjev, ki so razvoj ovrnali in zadrževali, morda ne nomenoma. Denarno vprašanje je pač tudi tu imele svoj ne mali del.

Če hočemo naštetati naloge, ki jih bo moral šolski radio rešiti v bodočnosti, se moramo vsaj v grobih obrisih ozreti v že opravljeno delo, ga oceniti, povedati, kaj velja, kaj ne, kaj bi bilo boljše in katere oddaje bi bilo še treba uvrstiti.

Največjo skupino oddaj v dosedanjem programu tvorijo predavanja. Predaval bo ta ali oni o tem ali onem. Ta predavanja so bila

v začetku delovanja šolskega radia čisto stvar slučajnosti. Odbor je po povabilu, ki ga je objavil, prejel ponudbe sodelavcev in je bil, hočeš nočeš, primoran izbirati med ponudbami, ki so bile v začetku kaj pičle. Kmalu je bilo opaziti, da ta solo predavanja, ki niso najboljši del oddaj, niso več povsem slučajna. Vedno bolj je stopalo v ospredje načrtno delo. Predavanja so bila slednjič tudi omejena in vrzeli spopolnjene z boljšim programom. Solo predavanja, ki so namenjena mladini, morajo biti res nekaj prava posebnega, če hočemo, da dosežejo svoj cilj. Seve pa takih predavanj ni vedno dovolj na razpolago. So učitelji, ki imajo tako predavanja pripravljena, pa jih ali skrivajo iz skromnosti ali pa so predaleč, da bi jih prebrali pred mikrofonom. V bodoče bo moral odbor taka predavanja omejiti in nastale vrzeli spopolniti z oddajami, o katerih bo govora pozneje.

Boljša od pravkar omenjenih solo predavanj so predavanja v dvoje ali troje. To so dialogi in razgovori. Lahko je sestaviti dialog, v katerem nekdo prisliljeno sprašuje, drugi pa navdušeno odgovarja. Take dialoge je za tem najlaže in najceneje izvesti med štirimi tapiceriranimi stenami, ki nimajo ničesar skupnega s snovjo samo. Zaradi tega tudi večina dialogov ne vzbudi potrebnega zanimanja. Vse drugače pa je, če so taki razgovori spontani in v okolici, ki snovi odgovarja, ali so pa vsaj dobro maskirani s slušnimi kulisami, ki jih je laže postaviti kot optične. Razgovorom, ki so tako izvedeni, da tvorijo izseček iz resničnega življenja, ni kaj oporekati. Šolski radio to uvideva. Tudi v bodoče bo imel pred očmi predvsem take razgovore, ki so prav za prav del življenja samega. Seve bo treba paziti, da bo vsebina vredna, da se bo za njo porabila elektrika.

Tretjo skupino oddaj tvorijo proslave. Od vseh mogočih proslav, ki so predpisane za naše šole, izbira šolski radio najvažnejše. Vse dosedanje proslave so bile dobro organizirane in so predvsem tam preko mej naše domovine dosegle zaželeni cilj. Proslave, ki jih oddaja šolski radio, niso in ne smejo biti namenjene našim šolam! Vsaka šola naj proslavo za sebe sama pripravi. Taka proslava ne sme biti nekaj podarjenega, brez truda pridobljenega, temveč mora biti krona in zadoščanje za dolgoletno in naporno delo. Da bo to mogoče, naj šolski radio oddaja proslave v času, ko so šole svoje proslave že končale. Če šola že hoče poslušati radijsko proslavo, naj to stori po že opravljeni svoji proslavi. Dobro pripravljena proslava na šoli — četudi je skromna — zaleže več kot najslavesnejša proslava skozi zvočnik. Zaradi onih pa, ki ne morejo prisostvovati proslavam v šoli, predvsem pa zaradi bratov tam preko meja, naj šolski radio goji oddajo proslav tudi v bodoče.

Posrečen del šolskih oddaj so zanimivosti. V zanimivostih pa bo treba paziti na to, da se ne bodo izpridile in spremenile v manjvredna predavanja, temveč da bo to koticček, ki bo zblizal radio in šolo. To naj bi bil oni zeleni trenutek, ko bi se šole čutile povezane. Uvesti bo treba predvsem poročila, ki jih bodo otroci sami dostavljali. Izgovor, da nihče ničesar ne prispeva, ne more držati. Vsako stvar — posebno pa tako — je treba organizirati. Poročila, ki naj se prečitajo v minutah zanimivosti, naj obsegajo interesantna kulturna poročila iz posameznih krajev. Sem spadajo tudi poročila o delu na šoli. Sem spadajo nasveti za šolsko in izvenšolsko delo. Uvesti bo treba koticček vprašanj, ki jih bodo dostavljali otroci sami. Uvrstiti bo tudi redna poročila o knjigah, namenjenih mladini itd. itd. Zdi se mi, da bo vsa ura šolske oddaje prekratka samo za zanimivosti, kadar bo delo organizirano kot treba.

Pičli ostanek oddaj je najvrednejši in ga je treba gojiti tudi v bodočnosti. To so oddaje mladinskih koncertov, igrice, predvsem pa pokrajinske oddaje. Posrečena ideja. V vsem dosedanjem programu tvorijo mladinske pokrajinske oddaje najboljši del. Le žal da jih je tako malo. Vzrokov menda ni treba iskati.

Neka šola — na primer v Halozah — pripravi pokrajinsko oddajo. V živem spletu se vrste opisi, zgodovinske zanimivosti, narodne pesmice, ostalo narodno blago, nekaj v dialektu pa nekaj kratkih reportaž pa nekaj šale, skratka: taka pokrajinska oddaja je del, časovni izseček življenja dotičnega kraja. To oddajo poslušajo ostale šole, poslušajo jo prijatelji mladine, poslušajo jo bratje preko mej naše domovine in rojaki naše ožje domovine, ki jih je borba za vsakdanji kruh nagnala širrom države. Taka oddaja zblizja kraje, premosti ovire in utrjuje narodno zavest. Če bo čim več takih oddaj, si ne bomo več tuji in se tudi raznim razdiralnim elementom ne bo posrečilo, da nas odtujijo. Mladina iz vse Slovenije si s takimi oddajami poda roke in jih trdno sklene. Jutri bo pokrajinsko oddajo preskrbela druga šola, v kraju, kjer življenje teče drugače. Ne moremo si zamisliti boljših šolskih oddaj, kakor so pokrajinske. Po končanih oddajah bodo šole, ki so se poslušale, stopile v pismen stik in se bodo pri naslednji oddaji še bolj združile. V pomanjkanju denarnih sredstev za ekskurzije, ki bi jih v ljudski šoli moralo biti vsaj toliko, da bi otroci spoznali svojo ožjo domovino, so pokrajinske oddaje nadomestek, ki so skoraj tako dobre, kot ekskurzije same. Vzgojni cilj bo brez dvoma dosežen.

Pri vsem navdušenju za pokrajinske oddaje pa me navdaja neka žalost. Šola oddajo skrbno pripravi. Pride dan, ko se pred otroke postavi mikrofona. Velik praznik je to. Tisoč ušes napenja bobniče pred zvočniki, otroci na šoli pa, ki prireja oddajo, so vznemirjeni. Oddaja prične. Valovi napolnijo eter. Dotaknejo se tridesetih, štiridesetih anten šolskih aparatov in par sto anten poslušalcev, ki imajo slučajno čas poslušati. Pol ure čistega umetniškega užitka. Potem pa — mir. Valovi so splavali v vesoljstvo in se ne povrnejo nikdar več. — Ali ni škoda? Toliko študija, toliko priprav, toliko stroškov za pičle pol ure. Ali ne bi bilo bolje, če bi tako pokrajinsko oddajo poslali na gramofonsko ploščo in zatem ploščo umnožili? Tako ploščo bi lahko reproducirali po radiju, kadar bi nas bila volja in kolikorkrat bi nas bila volja. Tako ploščo bi si lahko nabavila ta ali ona šola in jo, kadar bo potreba, pojačala skozi svoj radijski prejemnik. Danes je reprodukcija gramofonskih plošč tako popolna, da niti najboljši poznavalec ne loči reprodukcije od originalnega radio prenosa. Take plošče bi lahko dali v prodajo. Ali se vam ne zdi, da bi take plošče iztisnile vsaj nekaj uvoženega brezsmiselnega kiča sumljive vrednosti?

Plošče pa bi nam tudi sicer zboljšale šolske oddaje. Če bi jih uvedli, bi bile mogoče reportaže, ki jih do sedaj v našem šolskem radiju ni bilo, vsaj pravih ne. V uvodu sem rekel, da je treba iz programa črtati pretežno število solo predavanj. Nastalo vrzel bi spopolnili s pravimi reportažami, ki bi nam jih omogočila spet gramofonska plošča. Reportaže, na katere mislim, so tiste oddaje, pri katerih sta mikrofona in predavatelj izven tapicerirane studija — na primer v tovarni, v gozdu, na dnu vode ali kje drugje. Take reportaže so zanimive in jih bo treba čim bolj gojiti. Reportaže z radijskim mikrofonom pa je težko izvesti. Stanejo mnogo denarja in so več ali manj vezane na čas. Če pa se poslužimo plošč, se stvar dokaj poenostavi. Odpadejo predvsem stroški za premične električne vode, ki so za reportažo neobhodno potrebni. S seboj vzamemo fonograf in snamemo na ploščo to kar želimo. S tem odpade tudi zavisnost od časa. Če bi hoteli na primer prenašati pogovor z Otonom Župančičem v petek ob enajstih, bi se že pojavilo vprašanje, če bo pesnik ob tej uri na razpolago. Mi ga pa lahko obiščemo že prej, se z njim porazgovorimo in besede ujamemo na ploščo. To ploščo bomo reproducirali, kadar nas bo volja. To se bo zgodilo ali preko radijske oddajne postaje ali skozi domač prejemnik ali v skrajni sili skozi gramofon. Mar ne bi bilo veselje v razredu, če bi se pri obravnavi neke pesmi oglašil glas pesnika samega? Če pri tem visi

na steni še njegova slika, bo uspeh popoln. Tudi tovarni in raznih podjetij ne moremo obiskati kadar nas je volja. S fonografom pa bomo čakali na priložnost in jo izrabili. S fonografom se spustimo v rov in pogledimo, kaj dela rudar. Vprašajmo ga, kako si služi vsakdanji kruh. Obiščimo vse naše tovarne. Opišimo postrojenja, vprašajmo, kaj izdelujejo in kako, kam prodajajo, od kod dobijo surovine. Kako plačajo delavce. Stopimo do delavca in se zapletimo v pogovor z njim. Obiščimo tako tudi vzorna posestva. Opišimo življenje in delo. Vprašajmo, zakaj pri nas ni toliko pridelka po hektaru kakor drugod. Obiščimo delavca v gozdu. Pomagajmo mu zvezati splav in se spustimo z njim v široki svet. Stopimo na aerodrom, pogledimo življenje tam. Vzimo se za aeroplanom. Obiščimo urade, davkarjo, katastrsko upravo, sodnijo, kaznilnico. Tudi odtod prinesimo s seboj sličice. Celokupno življenje strnimo in ga v ekscerptu ujemimo na ploščo. Te plošče bodo tvorile zakladnico za šolske oddaje sedaj in v bodočnosti. Predstavljale pa bodo tudi kulturno zapuščino, ki si lepše ne moremo misliti.

Pri vseh teh obiskih pa ponosimo s seboj še kamero za slikanje v barvah. Vse, kar smo videli, snemimo in umnožimo tudi slike. Te slike bomo razdelili šolam, da jih, kadar jih bodo potrebovale, projiciramo na šolske stene. Saj bo treba po dvajsetih letih osvobodnja pričeti misliti tudi na to, da naše šole opremimo vsaj z najpotrebnejšimi učili, med katerimi mora častno mesto zavzemati projektor. Pomislite sedaj na reproducirano reportažo, ki je spremljana s slikami v naravnih barvah. Izvedimo to čimprej, pa se bodo tuji k nam prišli učiti.

Izjava

Publicistka Angela Vodetova je izdala knjigo »Spol in usoda«. Delavsko glasilo »Slovenski delavec« je o tej knjigi prineslo sledečo oceno:

»Angela je stara, bo najbrž tudi garala s svojo knjigo »Spol in usoda«. Angela Vodetova namreč. Za skupinske paritvene zakone se zavzema. Angela je očitno stara, predpoptno stara, da pogreva staro marksistično, od vseh zavrženo in obsojeno propagando za skupinski paritveni zakon. Angela pa mora biti tudi grda, tako grda, kakor je vsaka cunjka, ki je slehernemu rada za podnožek, da si vanjo čevljuje briše. Pošten moški na ženo s skupinskimi nagoni še ne pljune ne. Stran pogleda in mirno gre, ker mu rože s takim duhom, kot ga Angela širi v svoji brošuri »Spol in usoda« od daleč smrde.«

Pri vseh teh lepih mislih, pri vsem bogatem programu, ki čaka ne samo šolski radio, temveč vse one, ki jim je mar naša mladina in nje bodočnost pa se kakor rdeča nit vije misel na sredstva, ki so za izvedbo takega programa potrebna. Tu so vedno težave. Ali — kakor nismo obupovali v še težjih časih, tako ne smemo obupati sedaj, ko se bliža sedem tolstih krav. Vse je krenilo na bolje (razen naših mizernih plač) pa smo trdno prepričani, da bo v bližnji bodočnosti vsaj del opisanega programa ustvarjen. Saj končno stroški ne bi bili tako veliki. Treba bo le dela, nesebičnega dela celokupnega slovenskega učiteljstva, ki pa mora v tem svojem delu imeti podporo in mu nihče ne sme metati pod noge polen, ker bo sicer pred zgodovino moralo pokazati na pravega krivca s prstom.

Kdo naj začne? Šolski odbor ali posamezne šole ali prosvetna oblast? Ne! Niti eden niti drugi. Začeti hvala Bogu ni treba. Je že začeto. Šolski odbor bo vneto delal še vnaprej, učiteljstvo je itak po svojih močeh vedno podpiralo vsako koristno akcijo, prosvetna oblast pa bo v skrbi za dvig naših šol na čim večjo višino akcijo podprla po svojih močeh. Vem, da opisan program ne bo uresničen jutri. To tudi ni potreba. Za vsako veliko delo je treba časa in dela pa zopet dela. Učitelj pa bo v tem pravcu pomagal najbolj s tem, da se trudi, da šola, na kateri službuje, čimprej dobi radijski aparat. Čim več jih bo, tem boljše bodo morale biti oddaje, ker bo poslušalo več ušes. Odbor šolskega radia pa naj vztraja pri svojem težavnem delu in naj skuša k delu pritegniti čim širši krog prosvetnih delavcev.

Kunst Vilim.

Smučarski tečaj za učiteljske na Polževem

Kraljevska banska uprava v Ljubljani je priredila v dneh od 27. XII. do 2. I. 1939. smučarski tečaj za gojence IV. letnika drž. učiteljskih iz Ljubljane in Maribora. Banska uprava je s prireditvijo tega tečaja, ki se je vršil na Polževem, pokazala veliko razumevanja za širjenje telesne vzgoje. Posebna zahvala gre g. prof. Vinku Zaletelu, ki je organiziral ta smučarski tečaj in g. Janku Sicherlu, smučarskemu učitelju, ki je prevzel vodstvo tečaja.

Na Polževem, sredi valovite Dolenjske, ne daleč od Jurčičevega rojstnega kraja, 600 m nad morjem, se je zbralo 9 ljubljanskih in 12 mariborskih učiteljskih, da se nauče smučanja.

Naziranje, da je smučanje samo za mladino in celo za mladino bogatih slojev, je zgrešeno. Smučanje je za naše kraje važno v telesno-vzgojnem, prometnem in vojaškem oziru. Hribovski otroci zamujajo v visokem snegu šolo, mnogokrat ostajajo celo po več dni doma. Če bi pa znali smučati, bi laže premagali snežne ovire.

Tečaj ni imel namena vzgojiti športnikov-tekmovalcev, ampak vzgojiti nove vodi-

telje, ki bodo smučanje širili med ljudstvom, da bi mu smučil služilo kot prometno sredstvo. V tem smislu se je po posebnem učnem načrtu predelala obsežna snov teoretičnega in praktičnega pouka. V številnih predavanjih so si pridobili tečajniki obilo znanja, da bodo lahko samostojno poučevali smučanje kot sestavni del šolske telovadbe na ljudskih šolah.

Rezultati, ki so bili doseženi v tečaju, so bili prav zadovoljivi. Tečajniki so se v kratkem naučili vseh važnejših smučarskih likov. S praktičnimi nastopi so se naučili tudi metodnega podajanja snovi, kar je za bodoče vzgojitelje zelo važno.

V tekmi v smučarskih likih, ki je zaključila tečaj, je zasedel prvo mesto Karel Bregant iz Maribora.

Tečajniki so sestavili svoj pevski zbor, ki je pel tudi pri službi božji na Novega leta dan v idilčni cerkvi Sv. Duha na Polževem.

Zaradi dobrih uspehov, ki jih je pokazal tečaj, je pričakovati, da bo tudi v prihodnjem letu banska uprava priredila tak tečaj za gojence učiteljskih, za kar ji bo mladi rod iz srca hvaležen. — Učiteljski, učiteljski.

Videti je, da se je učitelj krepko boril za svoje dohodke in če ni šlo drugače, pa na račun svojih tovarišev.

Toda še isto leto so tega učitelja upokojili po 41 letnem službovanju, njegovemu nasledniku pa naložili, da mora k pokojnini prispevati letno 80 fl.

Redukcije plač so bile tudi mogoče.

Z visoko odločbo gubernija z dne 14. aprila 1819, št. 8076, so se učiteljem trivialnih šol in njihovim pomočnikom znižali prejemki na 210 fl, oz. na 103 fl, in prispevki iz šolskega fonda na 33 % dosedanje dotacije.

Kar dve tretjini prispevka črtati, z eno tretjino pa živi!

Pa si je učitelj nekoč ob priliki domislil prav po pameti tako: Pomočnika nastavljam sam, ga plačam sam, časi so slabi! Bom delal sam!

Ne boš! Odlok z dne 10. maja 1832. mu je račun prečrtal...

Vzorci pisav iz Sv. Eme, Sv. Križa in Zetal so obdržali tudi letos svojo odliko, oni iz Sv. Florijana so nekoliko izboljšani. Vendar pa se mora pripomniti, da se ne more nastavitve pomočnika prepustiti samolastni volji učitelja, kakor pri Sv. Križu, kjer je 116 otrok in pripravljena učna soba. V sličnih primerih je dolžnost okrožnega nadzorstva, da zadevo uredi, vendar pa je učitelju pri Sv. Križu prepuščena pravica imenovanja pomočnika v zakonitem okviru, ker ga mora sam vzdrževati.

Leto 1848.

Leto 1848, je priložilo tudi učiteljem grenkega pelina. Graščinska tlaka in desetina sta bili odpravljeni. Ni čuda, da so se kmetje uprli tudi dajatvam v naravi učiteljem. Okrož-

Miloš Verk:

Črtice iz zgodovine našega stanu

(Nadaljevanje in konec.)

Službeni prejemki.

Službeni prejemki so bili od nekdanj najvažnejša zadeva vseh uslužbencev. Danes je to precej enostavno, ker imamo vsi zakonite prejemke in vodi vse akcije za zboljšanje centralna uprava, ki pričakuje od članstva le moralno in po potrebi tudi gmotno pomoč. Prej pa so se prejemki določevali po lokalnih prilikah in je moral borbo za svojo eksistenco izvajevati vsak sam.

Prve podatke imam iz leta 1814.

Učitelj si je moral radi dohodkov zvonjenja z neko oblastjo spreti in se je pritožil. Sledila je razsodba.

Na graščinsko gosposko v Rogatcu s sledečim: Učitelju in cerkovniku Jakobu Skribe je predočiti v našem imenu, da se mu na osnovi v prošnji navedenih in od graščinske gosposke potrjenih razlogov dovoljuje sprejemati vse dohodke zvonjenja v cerkvi, vendar pod pogojem, da sam nabavlja vrvi za zvonjenje in vzdržuje učitelja-pripravnik iz lastnih sredstev.

C. kr. okrožno sodišče v Celju, dne 20. sept. 1814.

Knjigovodstveno opremljeno priznanje z dne 12. avgusta 1826. navaja sledeče učiteljeve dohodke:

Solnina	fl 40,—
Štolnina in zvonjenje	fl 48,58
Naturalije, nesigurno	fl 46,—
Drugi prejemki	fl 26,—

Iz viška teh prejemkov je moral vzdrževati pomočnika, katerega pa je smel sam nastaviti in je menda pač sprejel onega, ki mu je bil najcenejši.

Komisijiski ugotovljena eksistenčna možnost za leto 1857. daje sledeči pregled:

Dohodki:	
Solnina	fl 282,—
6 mernikov pšenice po 4 fl 40 kr	fl 26,—
5 štrtinjekov mošta po 20 fl	fl 100,—
Štolnina in zvonjenje	fl 150,—
Zdravilišče Slatina	fl 20,—
Župna cerkev	fl 6,—
Podružnice	fl 8,—
Skupaj	fl 592,—

Izdatki:	
Pomočniku na plači	fl 200,—
Cerkovniku	fl 25,—
Kalkantu (goni meh)	fl 10,—
Vrvi za zvonove	fl 5,—
Skupaj	fl 240,—

Torej mu je ostalo 352 fl poleg prostega stanovanja in vrta.

Še točnejši je popis dohodkov iz leta 1867. Sestavila ga je posebna komisija, sestojča iz okrajnega predstojnika, dekana, nadžupnika, štirih šolskih očetov, šolskega ogleda in — nazadnje je podpisan tudi učitelj.

Ta komisijiski zapisnik izkazuje:

Dohodki:	
Vrednost vrta	fl 1,—
Solnina	fl 330,—
Iz cerkvene blagajne	fl 14,—
Štolnina	fl 70,—
7 mernikov pšenice po 4 fl	fl 28,—
3 štrtinjke mošta	fl 90,—
Pavšal za zvonjenje iz cerk. blagajne	fl 80,—
Skupaj	fl 613,—

Izdatki:	
Pomočniku	fl 200,—
Kalkantu	fl 10,—
Plača cerkovniku	fl 27,—
Pavšal za hrano cerkovniku	fl 48,—
Zbiranje pšenice	fl 12,—
Zbiranje mošta	fl 38,—
Skupaj	fl 335,—

Ker je moral učitelj takrat iz svojega vzdrževati že dva pomočnika, prvega iz dohodkov kot učitelj, drugega iz dohodkov kot organist, je komisija ugotovila, da bi mu pri tem računom ostalo samo 131 fl dohodkov.

S tem pa ni mogel biti zadovoljen in je komisija mešetarila naprej, kajti zapisnik se končuje s klavzulami:

Šolski konkurenčni odbor predlaga iz občinskih sredstev znesek 70 fl, da dobi učitelj tudi v tej rubriki 201 fl.

Učitelj izjavlja, da se s tem zadovoljuje, posebej pa še s pavšalom za zvonjenje v znesku 80 fl.

Ne vztraja pa na tem, da se zviša solnina, ker bi sicer ne dobil nikake kolekcije.

Če bi pa solnina v tem ali onem letu ne dosegla proračunskega zneska, zahteva učitelj, da krijeta primanjkljaj oba pomočnika.

Ta komisijiski zapisnik je odobril deželni namestnik Lebzelter dne 12. novembra 1867.

Upraviteljem, katerih se tiče!

»Za vse so potrebna leta«, ta stari izrek slišimo citirati pri raznih poslih, ročnih in intelektualnih.

V naslednjih kratkih vrsticah pustimo govoriti zakon o narodnih šolah in morda se po vsem tem spet izlušči sam od sebe — naš prvotni citat!

Clen 113., 2. odstavek: Upravitelja postavljata minister prosvete iz vrst učiteljev v kraju, a na prvem mestu izmed tistih, ki so se izkazali s svojim delom v šoli in izven šole.

Clen 113., 3. odstavek: Do popolnjenja upraviteljskega mesta banska uprava začasno postavlja za upravitelja šole prvenstveno najstarejšega učitelja dotične šole, o čemer takoj obvešča ministrstvo prosvete.

Potrebno kvalifikacijo za šolskega upravitelja ugotavljata oba odstavka, in sicer: drugi odstavek delovno, tretji pa starostno. Vsekakor je delovna kvalifikacija na prvem, starostni moment na drugem mestu. Logično pa

je v obeh primerih postavitev šolskih upraviteljev odločujoče upoštevanje obeh kvalifikacij, kajti tudi začasnega upravitelja takoj postavi na odgovornostno in zmožnostno tehtnico že prva točka pod čl. 114. naštetih dolžnosti, glaseča se:

(Sol. upravitelj) — upravlja šolo in vodi neposredni nadzor nad poukom, vzgojo in redom.

Še gre upravljati šolo, biti ji nekako administrator! Toda voditi delovni nadzor je pač nekaj drugega kot n. pr. biti paznik pri kaznjencih na polju, v delavnici itd.

Naj za danes zadostujejo te vrste! Ne tangirajo tistih tovarišev, ki se za take postavitve niso potegovali sami, marveč brez tega imajo vršiti višja oblastvena naročila. Vsem drugim pa velja izpraševanje vesti, oh — ta širokopropna beseda »vest« — izprašiti prah in smet — kajti, da izpopolnimo:

Za vse so potrebne zmožnosti, izkustva in s tem — leta!

Blaž Jurko — 80 letnik

Kadar zborujejo v Celju aktivni ali upokojeni učitelji, prihaja iz Vojnika med nje tudi tov. Blaž Jurko, markantna, popularna osebnost. Kljub svojim 80 letom je krepak kot gora, vder in junaški. V vsaki družbi zagospoduje njegova mogočna, šegavo duhovita beseda, kadar sega med svoje bogate spomine, kadar sodi o sedanjosti in bodočnosti.

Jubilant se je rodil 19. januarja 1859. pri Sv. Bricu pri Šoštanj. Maturiral je v Mariboru 1879. in takoj nastopil službo kot prvi učitelj v Razboru pod goro Lisco v laškem okraju. Tu je ostal do svoje upokojitve 1924., torej polnih 45 let. Njegova deviza je bila: »En Bog, en papež, en vladar, en učitelj na Razboru.« V šoli je izobraževal kmečko mladino ob samostojnih metodah, uveljavljal se je kot vrl sodelavec s kmečkim ljudstvom. Njegov vzorni šolski vrt je zalagal daljno okolico s sadnim drevjem in trto. Bil je funkcionar stanovske organizacije in okrajni poročevalec o šolskih vrtovih. Občine Loka, Jurklošter in Zabukovje, katerih lova je bil 37 let zakupnik, so ga izvolile za častnega občana. Prav tako Posavsko planinsko društvo, saj je 1902. zgradil planinsko kočjo na Lisci. Danes živi devet njegovih otrok, ki so vsi na uglednih življenjskih položajih.

Daleč je zaslovelo Jurkovo ime. Kot človek samoniklih vrlin in velike telesne sile, kot značajan in borben Slovenec, kot velik ljubitelj prirode, lovec, pevec in muzik, kot pri-

jatelj ljudstva, deleč z njim dobro in zlo, je postal popularen kakor malokdo. Mnogo krepkih anekdot kroži o njem, resničnih ali pa tudi ne. Vendar je marsikatero iz svojega življenja zapisal sam v debelih zvezkih, in to v vezani besedi, ki mu je bila vselej pri srcu. Leta 1933. je v knjigi »Moje dogodivščine« objavil zdravo, veselo čtivo, ki se v njem avtor prikazuje tak, kakršen je bil in je. Tu pravi sam:

»Resnica pa je, da sem si marsikdaj dovolil to ali ono tvegano dogodivščino. Toda oblastniki, ki sem jim bil podrejen, so mi večkrat prijazno priznali, da se take stvari dovoljujejo le meni kot naravnemu originalu, saj je moderni čas na samoniklosti čimdalje revnejši. In tudi na pomanjkanju humorja, ki je sol življenja, boleha danes svet.«

Knjigo optimistično zaključuje s stavkom: »Življenje je še vedno lepo, samo živeti se mora znati!«

Tovarišu Blažu žele njegovi tovariši in prijatelji, tisoči njegovih učencev in učenk, da bi ob neomajnih telesnih in duševnih silah dočakal še mnogo sončnih let. Da bi z ljubelega grčka nad Vojnikom, kjer se je pred mesecem dni zvezal s svojo dobro ženko, še dolgo užival jasne razglede širom pokrajine, ki je bila vselej tako pristržno ozko povezana z njim, kakor on z njo. In da bi mu leta še dolgo ne branila obiskovati gore Lisce nad ljubim Razborom!

Ivan Stenovec

šolski upravitelj v Domžalah

V soboto, 7. t. m., smo bili kot običajno zbrani na naši sekciji v Ljubljani, Tovariš Drago je stopil v sobo čudno resen, v rokah je držal list. Čisto navaden pojav takšen list v rokah tajnika naše sekcije. Koliko teh listov poroma vsak dan preko njegove mize, listi, ki prinašajo kot bela reka iz vseh delov naše slovenske domovine želje, navsete, mišljenja, vprašanja in sporočila naših tovarišev.

Ta list pa se mi je zdel, kot da je kanila velika solza tja v tisto neizprosno vsakdanjost, solza, ki hoče za trenutek ustaviti reko dogodkov... Ivan je umrl... je poročati tovariš...

Greenko me je stisnilo pri srcu ob mislih, da je odšel od nas on, ki je bil tako skromen, tako blag in tako velik idealist.

Bilo je menda pred petnajstimi leti, tam v Domžalah sva se prvič videla na učiteljskem zborovanju. Skromen kot je bil, ni ni-

koli silil v ospredje. Vendar pa je ravno njegova skromnost privlačevala. Takoj si ga imel lahko rad, posebno še, če si ga videl pri njegovem delu v šoli ali izven nje. Kako vztrajen je bil, pa naj bo to v razredu ali pa pri izvenšolskem delu. Vedno dober učitelj - idealist onim, ki so mu bili poverjeni v skrb in vzgojo.

Tiho je znal Stenovec delati, še bolj tiho pa skrbeti za svojo ljubljeno družinico. Bil je pravi dobri tatek svojim otročičkom, za katere je vedno in vedno skrbel, vsaka njegova misel je bila zanje in vse skrbi, ki so šle večkrat preko njegove utrujene glave, so bile tudi samo zanje... Tako je skrbel za svoje otročiče on, učitelj - idealist, pritrgoval sebi od skromne plače, da je lahko dajal njim...

Imel pa je Ivan tudi brata, ki ga je iskreno, globoko ljubil. Bil je njegov brat častnik jugoslovanske armade, letalec. Oficir, ki je veliko obetal. Bil mu je brat v oporo v težkih dneh, saj ta brat je bil njegov ponos, občudoval ga je in prav po bratovsko ljubil. Junak,

leta 1871. in je torej od obljube do izpolnitve minil res »najkrajši čas« — 22 let.

Stalnost.

Ta beseda se sliši sedaj povsod, kjer se sestanejo učitelji.

Pri Sv. Križu pa je že od nekdanje druga pesem!

Od leta 1828., torej tekem 110 let so bili na šoli samo štirje upravitelji, če izvzamemo kratke provizorije ob spremembah. Ker pa so trije od teh na šoli službovali kot učitelji, je njihova službena doba na isti šoli še daljša, in sicer: Mihael Hoisel 41 let, Simon Škrabl 43 let, Kit Ivan 44 let in ker jih imam jaz že tudi 29. znaša skupna službena doba nas štirih na isti šoli 157 let.

Ako bi bilo povsod tako, bi beseda stalnost kmalu izginila iz učiteljevega besednjaka.

Zenitve.

Z ženitvami učiteljev je bila v tistih časih čudna reč. Učiteljeva žena je bila v vaškem občestvu le nekaj pomembnega in je torej učiteljeva izbira neveste zanimala vso sosesko. Pa tudi stari učitelj je imel morda hčerko, ki je ni hotel dati za gospodinjvo v kmetko bajto, pa tudi ne za ženo vaškemu roko-deleu. Pomočnika si je izbiral sam, in to je bilo usodno.

Leta 1823. je umrl stari učitelj Jakob Skribe. Moral je pustiti šolo, zapustil pa je tudi hčerko Krescencijo. Oboje je prevzel Jurij Benko. Šolo kot učitelj, Krescencijo kot zakonski mož. Jurij Benko je po petih letih zatislil oči in zapustil šolo in ženko Mihaelu Hoislu. Po 44-letnem zakonu je Krescencija postala zopet vdova, hčere ni bilo in naslednik je ostal samec.

ki se ni bal zračnih višin, ki je bil v letalu kot doma, se je smrtno ponesrečil... Takrat se je Ivanu pridružil k njegovemu itak težkemu življenju najtežji udarec... Bratove smrti nikoli ni mogel preboleti, čeprav je od te dobe minilo desetletje...

Kolikokrat mi je tam v svojem domu razkazoval dele razbitnega letala, ki jih je ohranil za spomin na ljubljene brata. S koliko ljubeznijo jih je božal in ogledoval, saj je v tem ožganem lesu čutil del tiste velike ljubezni, ki ga je vezala na brata. In ob takšnih prilikah se je zamislil tja daleč in zdelo se mi je, kot da hoče leteti tja daleč, tja, kjer človek ne čuti več peze tega sveta. Mehka je bila njegova duša... Bil je poštenjak, čist in kristalen njegov značaj... Grobosti tega sveta ni mogel doumeti, v njem je bila velika duša, ki ni mogla živeti utesnena, ki ni mogla biti tlačena... In zato se je rešil vseh težkih spon tega sveta in je odšel tja, kjer bo lahko živel veliki večni ljubezni, pravičnosti in dobroti... J-lo.

Julij Kogoj

V Gorici je 29. decembra umrl Peter Julij Kogoj; zadnji dan v letu so ga položili na tolminskem pokopališču k večnemu počitku. Poslovil se je tiho, kakor je bilo tiho in trpko njegovo življenje.

Rojen je bil 29. junija 1872. v Tolminu, kjer je njegov oče učiteljeval polnih 36 let. Juliju je bilo komaj 17 let, ko mu je umrl oče,

Učiteljski pokret

Glasovi o delu „Učiteljskega pokreta“

»Hrvatski Učiteljski dom« v 3. št. z dne 10. oktobra 1938. poroča o »Počitniškem inštrukcijskem tečaju UP« v Ljubljani. Med drugim pravi poročevalec »zfa« (Zvonimir Frank): »Onima koji žele da svoje energije troše u korist škole, djeteta i naroda, kao putokaz može da posluži rad i nastojanje slovenskog učiteljskog pokreta. Hrvatski učiteljski pokret, ispunjen istim težnjama, prati taj rad sa simpatijama i pozornošću, te nastoji da primjeri zaista valjanog rada izvrše što veći utjecaj na njegovo članstvo.« Potem kratko analizira posamezne referate in končuje: »Hoćemo proširiti naše znanje, da ga stavimo na raspoložnost narodu. Po tome će nas narod upoznati, razumjeti i pomoći.«

Jubilejna številka »Popotnika« prinaša v dr. Ozvaldovem članku »Dvajset let slovenske pedagogike v Jugoslaviji« naslednjo beležko: Najmlajša pedagoška organizacija v Sloveniji je »Učiteljski pokret«, ki si je za nalogo postavil proučevanje socialnih okoliščin, v katerih se vrši učiteljsko delo na kmetih.« Celoten članek je ponatisnjen v »Učitelju« — Beograd — št. 2.

V naslednji (3.) številki pa prinaša »Učitelj« — Beograd — v razpravi »Sociologija vaspitanja kod Jugoslovena« izpod peresa Ferd. J. Maslića, Zemun, naslednji prikaz dela o UP: »Medu ostalim pokušajima kolektivnog ispitivačkog rada u ovoj oblasti valja istaći rad mladih slovenačkih i hrvatskih učitelja. Mladi slovenački učitelji prvi su se udružili krajem 1936 godine i stvorili prvo Mariborsku radnu zajednicu kao svoj centar, da bi docnije (u novembru 1937) preneli centar rada u Ljubljano, gde je pri Sekciji JUJ za Dravsku banovinu osnovan zasebni študijski odsjek Učiteljski pokret. Time je 'Učiteljski pokret' obezbedio potrebna materijalna sredstva za rad i dobio mnogo više saradnika za anketno ispitivanje, jer je anketa postala sastavni deo zvaničnog radnog programa cele Sekcije. Slovenački Učiteljski pokret' izradio je maksimalni program za sistematsko sociološko ispitivanje slovenačkog sela, a mnoge radne zajednice, obrazovane u

a mater je izgubil že tri leta prej. Tako je ostal sirota. Vse, kar mu je bilo najdražje, je bilo v grobeh. Posvetil se je učiteljskemu poklicu in poskusil trpki kruh tega stanu najprej v Tribuši, nato v Cerknem, na Bukovem, zopet v Cerknem, Starem selu, Smaštem, Podbrdu, v Poljubinu in končno v Južni Italiji. Po upokojitvi se je naselil v Gorici.

Na tihem pa si je želel nazaj v kraje svoje mladosti. Ta želja se mu je izpolnila, žal, šele po smrti. Na levem bregu Soče pri Sv. Urhu je njegovo večno počivališče. Na drugi strani pri Sv. Danielu počiva njegov oče.

Ko sem pokojnega Julija Kogojja prvič srečal, me je presenetil smiljiv smehljaj okrog njegovih ust. Šele danes ga razumem. Kadar izgubi človek že v prvi mladosti vse svoje najdražje, ostane lahko na njegovem licu res samo še bridek nasmeh in posmeh življenju in njegovim tegobam.

V znani Lebanovi družini v Zabčah si je izbral svojo življenjsko družico in zaživel družinsko življenje, v katerega sta mu z otrokoma Milico in Vladom zasijala dva svetla žarka. Ves se je žrtvoval družini in ljudem po vseh krajih, koder je hodil. Povsod so ga na mah vzljubili. Kristalno čist značaj je bil. Vzgojil je vrsto pokolenj. Bil je tudi prvi učitelj pisatelja Franceta Bevka. Mladost, življenje in žrtve pok. Kogojja so skrite in zakopane v tolminskih Gorah, niso pa pozabljene. Njegovo delo in z njim spomin nanj ostane! Naj mu bo miren počitek! Njegovi rodbini naše sožalje!

— r.

pojedinih sreskim učiteljskim društvima, izradile su onda in okviru opšteg maksimalnog programa svoje zasebne radne programe, prilagodene lokalnim potrebama i mesnim radnim mogućnostima (kao na pr. trogodišnji plan rada radne zajednice u Ptujju). Odmah se otpočelo s radom i do danas se živo radi. Dosad se taj rad kreće, uglavnom, u pravcu ispitivanja ekonomske strukture slovenačkog sela. Nešto od toga je objavljeno u 'Popotniku' i 'Učiteljskom tovarišu' koji je inače glasilo pokreta (pokret tako ima zasebnu rubriku). Dalje su slovenački 'pokretaši' upravnili svoju pažnju na neke aktualne probleme današnjice, kao na pr. na problem gospodarskog propadanja i istovremenog odnrodavanja Slovenaca uz austrisku (danas nemačku) granicu. Rezultate tog ispitivanja, koji su od prvoklasnog političkog i nacionalnog značaja, izneli su u prvom broju obnovljene 'Prosvete' (povremeni prilog 'Učiteljskog tovariša' u redakciji Martina Menceja, koji je inače izložio program i ideologiju slovenačkog Učiteljskog pokreta u Knjižici 'Slovenska šola in učitelj' (izdanje Knjuzice 'Pedagoški tisk', Ljubljana). Sprema se drugi broj 'Prosvete' koji će biti posvećen problemu stanovanja dece.

Pripomba: Člankarju je znana le prva številka »Prosvete«, medtem so izšle že nadaljnje tri. Tovariše pokretaše opozarjamo na zbornik »Pedagoška Jugoslavija«, ki izhaja v »Učitelju«, pedagoško-socialnem časopisu JUJ. (Letna naročnina za člane JUJ din 50,—, naroča se pri JUJ, centrala Beograd, Kralja Milutina 66.) Potrebno je, da poznamo, kaj se je v dvajsetih letih storilo na pedagoškem polju v naši domovini. Dolej sta izšla že dva zvezka »Pedagoške Jugoslavije«, kjer razni avtorji obravnavajo naslednja vprašanja: pedagoška misel v Jugoslaviji, razvoj psihologije v Jugoslaviji, razvoj filozofije v Jugoslaviji in razvoj sociologije v Jugoslaviji. V isti založbi je še na razpolago zbornik »Pedagoška Češkoslovaška« za din 12,—.

Mile.

Instance.

Naša organizacija je na odločilnih mestih intervenirala, da se loči šolska uprava od politične. Argumentov ne bom navajal, saj so znani.

Kdo pa je komandiral naše prednike? Bili so to: domači župnik, politični šolski ogle, šolski odbor, graščinska gosposka, dekan, škofijski višji nadzornik, škofijski ordinariat, deželna vlada, namestništvo in dvorna študijska komisija. Vsak od teh faktorjev je bil upravičen, da se vmešava v šolsko delo, daje navodila, deli priznanja, pa seveda tudi dolge nosove.

V seznam pa ni vnešen najvažnejši učiteljev gospodar, od čigar naklonjenosti je bilo odvisno razpoloženje učiteljevega želodeca, to so bili starši šolskih otrok. Res so bile dajate točno določene, toda, če ni bil učitelj pri vaščanih priljubljen, je bila zbirca po kvaliteti manjvredna, mošt kisel, morda krščen, v pšenici grahor, v predivu pezdur, izostali so priložnostni darovi: krače, klobase, mast, jajca, niso ga vabili na sedmine in koline, krste in gostije. Od tod še dolga leta kmetška zavešt, da je učitelj od njih odvisen, njihov skupni služabnik, boljši kmet. Od tod tudi učiteljeva nesigurnost v nastopu in slabotno popuščanje, kadar je bilo treba braniti šolske koristi.

Celibat.

Marsikaj je torej že bilo, se ponavlja in se še bo ponovilo. Le enega, čislane tovarišice, mislite, ni bilo in je izjema sedanje dobe: celibat.

Res, takrat ni bilo učiteljic. Toda tudi takrat sta bila za ženitev potrebna dva in ker niso mogli doseči neveste, so pač segli po ženinu. Zgodovina pravi tako: Neki gospod

Ritsch, okrožni predsednik v Mariboru je izdal 13. julija 1858. pod št. 7905 naredbo:

Zenitve šol. pomočnikov in provizorjev: Sporazumno s kn. šk. ordinariatom je našlo namestništvo za potrebno, da se to zlo zajezi tudi na Štajerskem, in odreja v to svrhu sledeče:

1. V slučaju ženitve lahko ostanejo podučitelji v službi le, če so za ženitev zaprosili in dobili odobritev od škofijskega višjega šolskega nadzorstva.

2. To odobrenje se bo izdalo le onim, ki so se z ozirom na sigurnost kot učitelji uveljavili in če imajo za vzdrževanje rodbine zadostno lastno premoženje.

3. Učiteljske individije, ki so službovali v privatnih šolah in se poročili ter želijo stopiti kot učitelji ali začasni provizorji v javno službo, se naj sprejema s potrebno previdnostjo.

4. Podučitelji, ki se oženijo brez dovoljenja šolske oblasti, se naj brez nadaljnega odpušitja iz službe.

Pa bi rekli, že! Učitelj je prosil za dovoljenje in ga je dobil. Ne tako! Navesti je moral, kdo je izvoljenka njegovega srca, in če ta mogočnikom ni bila po godu, pa dovoljenja ni dobil. Zbral si je torej nevesto na nesigurni podlagi negotovega dovoljenja. In, če je dovoljenje izostalo, kaj potem? Sam noče biti nihče kriv, pa je ženin mislil, da nevesta nima kvalifikacije za visoko funkcijo učiteljeve kuharice, nevesta pa, da mora njen neusojeni biti pač zelo slab učitelj, ker se mu je dovoljenje odreklo. Drug o drugem sta morala dobiti tako dobro mnenje, da je lepa cvetka mlade ljubezni žalostno usahnila.

Kolo časa se suče in nanj se obešajo kapljice. Upajmo, da nam takih v bodoče več ne prinese.

Splošne vesti

VABILO

NA XIX. REDNI OBČNI ZBOR Učiteljskega zdraviliškega doma v Rogoški Slatini, r. z. z. o. z., kateri se bo vršil na Svečnico dne 2. februarja 1939. ob pol 11. uri v pisarni Posojilnice na Dolu pri Hrastniku št. 6 po sledečem

dnevnom redu:

- I. Čitanje zapisnika XVIII. občnega zbora.
- II. Poročilo načelstva.
- III. Čitanje in sklepanje o računskem zaključku za leto 1938.
- IV. Sprememba pravil.
- V. Slučajnosti.

Ako bi prvi občni zbor ne bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje na istem prostoru in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu zastopanih združnikov.

Dol pri Hrastniku, 16. januarja 1939.

Za načelstvo:

Anton Gnus, načelnik. Vitko Jurko, tajnik.

— Vsaka žena, ki se zanima za pletenje in kvačkanje, išče vedno novih vzorcev v listih, ki ji jih razpolagajo s sliko in besedo. Vedno najnovejše, moderne vzorce bo našla v stalni prilogi »Za proste ure« mesečnika »Žena 1939«. In katera vseh teh popisov ne bi razumela ali bi se rada iznova naučila pletiti in kvačkati, se lahko prijavi v tečaj, ki ga bo »Žena 1939« priredila v drugi polovici januarja. Vsaka žena, ki varčuje na ta način, da zase in svoje drage sama šiva obleke, bo našla na moderno izpopolnjeni krojni poli tega lista, ki v ničemer ne zaostaja za inozemskimi, mnogo krojev za praktične obleke in perilo. List »Žena 1939« se je letos tako lepo izpopolnil, da vam bo prinesel vsak mesec mnogo veselja. Uprava Ljubljana, Nebotičnik.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Uvodnik »Naš položaj« iz prejšnje številke »Učiteljskega tovariša« citira »Jutro« od 15. januarja.

— I Zimska pomoč kočevskim Slovincem, članek, v katerem piše »Edinost« z dne 14. I. med drugim tudi sledeče:

Ko je že krik zavedne slovenske inteligence na Kočevskem po izboljšanju gospodarskih prilik in sistematični zaposlitvi naših rojakov ostal brez odmeva, se je slovensko učiteljstvo na Kočevskem, ki iz dneva v dan opazuje težko življenje v slovenskih družinah na Kočevskem, lotilo naloge in zainteresiralo svoje tovariše v drugih krajih, zlasti v Ljubljani, da so pričeli izvajati samopomoč kočevskim Slovincem. Pač plemenita akcija, ki je že v prvih početkih pokazala vse svoje dobrine. Po vzgledu CMD so od malih tovarišev, ki prebivajo v središnjih razmerah in v krajih, kjer niso zasramovani za svojo ljubezen do slovenskega jezika, bili letos obdarovani številni slovenski šolarčki na Kočevskem s knjigami, obutvijo in oblekami. Le žal, da ima ta organizacija samopomoči hibo, t. j. da se polaga premala pažnja, komu se poveri poslano blago, ki naj bi se pravično razdelilo med najpotrebnejše. Naš list, ki se bori za pravico in resnico, ne more mimo žalostnega primera, ki se je zgodil v neki kočevski vasi, ki pa je vreden obsojanja vse zavedne slovenske javnosti.

Nikjer še ni zapisano, da je slovenski šolski upravitelj že tudi zaveden Slovenec. So tudi še danes na žalost ponekod živi liki iz Cankarjevih »Hlapcev«: ljudje, ki po tihem simpatizirajo s tujerodci; ljudje, ki branijo svojim rojakom kulturno delovanje v hiši, ki bi morala v prvi vrsti nuditi gostoljubno streho po omiki in prosveti želečim Slovincem.

Za danes ne bomo navajali imen, znano pa nam je, da je neki šol. upravitelj na Kočevskem z darovi, ki jih je zbrala slovenska mladina v Ljubljani, obdaroval nemčurje in otroke bogatih posestnikov, ki pljujejo na naš jezik, dočim so mnogi slovenski šolarčki bili krivično obdarovani ali pa sploh ne.

Ali bi se ravnateljstva ljubljanskih šol ne mogla prej informirati pri podružnicah CMD na Kočevskem, komu naj se poveri obdaritev otrok, da bo pravično izvedena?

— I »Smotno kulturno delo v Prekmurju«. V tem članku pravi »Večernik« z dne 13. jan.: »Šole in vse materialne pridobitve na področju slovenske kulture v Prekmurju so samo surovi, dasi trdni temelji, na katerem naj se gradi prava stavba. Ali bo mogoče graditi, če se bodo stavbarji obmetavali z gradbenimi kamni in če naj bo slavljen oni, ki je najmarljivejšega zidarja najnevarneje ranil? Treba je izvesti konsekvence iz spoznanja vseh, da je naš narod v težkem položaju in to tako z delom vsakega posameznika kot vsake organizacije.«

— I Uvodni članek »Jutra« z dne 15. jan. pod naslovom »Za poglobitev prosvetnega dela«, prinaša tudi sledeče: Razširiti to kulturno-društveno mrežo, ustvariti nove organizacijske enice, prebuditi zastale, vliči v vsa srca zaupanje in vero, vzbujati vsepovsod voljo do smotne organizacijske in do podrobne kulturne delavnosti — to je program, ki ga zastopa in izvršuje ZKD, katere znani in neznani delavci se danes sestajajo v Ljubljani, da se dogovore, kako bi vsak na svojih tleh izvršil nalogo razširjenja, oživljenja in

Milić R. Maistorović, učitelj, Beo-

AKCIJA JUU ZA ČEŠKOSLOVAŠKE UČITELJE

Učiteljski zbor ljudske šole	Orehovica-Sušak	din 20,—
Učiteljsko društvo Laško		„ 200,—
Učit. društvo Ljubljana, mesto		„ 2298,—
Učiteljsko društvo Ljubljana, vzhodni del		„ 200,—
Učiteljsko društvo sreza skop-skog, Skopje		„ 504,—
Učiteljsko društvo Županja		„ 500,—
Učiteljsko društvo Radovljica		„ 999,—
Učiteljsko društvo Kučevo		„ 200,—
Učiteljsko društvo Irig		„ 530,—
Učit. društvo Banja Luka, grad		„ 480,—
Učiteljsko društvo Delnice		„ 643,50
Milić R. Maistorović, učitelj, Beograd		„ 100,—
Vsega		„ 6674,50
Prej objavljeno		„ 2238,—
Skupaj		„ 8912,50

Želimo, da tudi ostala učiteljska društva pohitijo s prispevki za češkoslovaško učiteljstvo, ki je bežalo iz zasedenih pokrajin.

Uprava.

— Vsi službodajalci, ki imajo služkinje in stalne postrežnice, morajo do 31. januarja nabaviti davčne karte za služkinje. — Karte se dobe samo pri davčni upravi. Davčna karta stane 52 din. Istočasno morajo plačati tudi prispevek za bednostni sklad po 25 din. — Takoj po 31. januarju se bo uvedla stroga kontrola in uvedlo proti zamudnikom kazensko postopanje po čl. 95 zakona o neposrednih davkih.

poglobitve podrobnega prosvetnega dela. Organizacija javnih predavanj, ustanavljanje novih in osvežitve že obstoječih knjižnic, delo diletantskih odrov, pevskih društev itd. — koliko nalog in koliko dela za zavedne kulturne delavce, posebej še za učiteljstvo, ki zavzema v tem delu levji del. Samo iz takega in podobnega dela bo naš narod črpal moči za svoje nadaljnje življenje na eksponiranih tleh, na katera ga je postavila zgodovinska usoda.

— I Na 3000 prebivalcev je naslov članka v »Slovincu« od 17. januarja, v katerem razpravlja o pomanjkanju ljudskih šol in učiteljev v zahodni Hercegovini. Med drugim ugotavlja tudi: Vsa Hercegovina je imela leta 1917. le 93 ljudskih šol in 161 učiteljev, leta 1936. pa 177 šol in 364 učiteljev. — V okraju Ljubuški pride na 3000 prebivalcev samo ena ljudska šola, v mostarskem okraju pa na 2400 prebivalcev. — V zahodni Hercegovini je 70 % nepismenih prebivalcev. — V isti zadevi priobčuje tudi »Jutro« od 17. jan. krajšo notico.

Učiteljski pravnik

— Š Vprašanje. X. Y. — Ali si sme izpisati učitelj v navzočnosti šol. upravitelja v pisarni iz vseh uradnih dopisov, kar smatra za važno?

Odgovor: Da, ker so ti itak namenjeni učiteljstvu.

— Š Vprašanje: M. V. iz P. Sem poročena, imam tri otroke, živim ločeno od moža, ker je v privatni službi v drugem kraju, otroke vzdržujem sama pri sebi! ali imam pravico do draginjske doklade za otroke?

Odgovor! Po čl. 7., odst. 2., uredbe o osebnih in rodbinskih dokladah, ki je priobčen na 100. strani Roč. kataloga, pripada ženi drž. uradnici rodbinska doklada za otroke le, če je mož siromašnega stanja in tudi nesposoben za pridobivanje. To smo že večkrat na tem mestu povedali in pojasnili.

Učiteljska tiskarna

— t Knjižarna Učiteljske tiskarne je poslala prošli teden vsem šolskim upraviteljem vzorce zgodovinskih in zemljepisnih slik, da pokaže cenjenemu učiteljstvu to novo izvršno učilo, ki bi ne smelo manjkati radi svoje uporabnosti in cenenosti v nobeni šoli. Učitelji in učiteljice, ki so to učilo že preizkusili, hvalijo zamisel in so navdušeni nad uspehi.

— t Oglejte si zbirko učil v Knjižarni Učiteljske tiskarne, ko dospete v Ljubljano! Zberite primerno in naročite, da se vam odpošlje.

— t Privoščite svojim otrokom vsaj malo veselja! Naročite pri Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali pri njeni podružnici v Mariboru Josipa Ribičiča: »Pisane lutke« in »Tinkinga zajčka« in Manice Komanove: »Teto s cekarjem« in »Strica s košem«.

— t 15% popust dobe združniki Učiteljske tiskarne pri nakupu blaga za lastno uporabo. Izkazati se morajo z združnimi knjižnicami.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

— pev. OBVESTILO. Prihodnji pevski tečaj se bo vršil 24., 25. in 26. marca t. l. v Ljubljani v prostoru, ki ga bomo pravočasno objavili. — Tekom prihodnjih dni bo prejelo članstvo okrožnico s podrobnim načrtom turneje in turnejski koncertni program. Oni člani, ki se zadnjega pevskega tečaja niso udeležili, bodo prejeli tudi izjave za odtegljaje v turnejski fond. Članstvo prosimo, da se ravna točno po navodilih okrožnice.

Tajništvo.

Mladinska matica

— mm Izid literarnega natečaja Mladinske matice. Mladinska matica je prejela na razpis literarnega natečaja 17 rokopisov. Ker ni bil v skladu z razpisom, se je en rokopis takoj izločil, tako da je prišlo za literarno tekmovanje v poštev 16 del. Od teh je bilo 10 beležničnih in 6 rokopisov z realno vsebino. Na predlog literarnega odseka se je sklenilo, da se odkupi sledeča dela:

- »Iz starih in novih časov« (realna snov),
- »Mama, kruha!« (realna snov),
- »Pisani izprehodi« (slikanica),
- »Dija«,
- »Dedek Miha« (slikanica) in
- »Nerga«.

Neobvezno pa se sprejme »Dedek, po-

veje!« Pri slikanici »Dedek Miha« je odkup vezan na gotove izpremembe, ki jih predlaga literarni odsek.

Pri glasovanju za prvo nagrado v višini 2500 din sta prejela rokopisa »Mama, kruha!« in »Iz starih in novih časov« največ in enako število glasov in zato je sklenil odbor, da se nagrada v sporazumu z avtorjema razdeli. Isto se je ponovilo pri podelitvi druge nagrade v višini 2000 din. Tudi tu sta dobila rokopisa »Dija« in »Pisani izprehodi« enako glasov. Tudi za to nagrado je sklenil odbor delitev.

V primeru, da avtorji z delitvijo nagrad ne bi bili zadovoljni, se bodo dala tista dela ponovno prečleniti novim recenzentom.

Vsi ostali rokopisi so bili odklonjeni, med temi tudi nekatera dobra dela, ki so pa za mladino pretežka.

Vsi tekmovalci, avtorji nagrajenih, odkupljenih in odklonjenih del, so naprošeni, da pošljejo nemudoma svoje naslove tajništvu Mladinske matice v Ljubljani, Franciškaška ulica 6. Avtorji nagrajenih del so tudi naprošeni, ali so z delitvijo nagrad zadovoljni!

— mm Tretji zvezek Cicibanove knjižnice je izšel. V dobrem tednu je bilo razprodanih že nad tisoč izvodov. Pohitite z naročili. Pri naročilu nad 10 izvodov stane izvod din 1,50, pri čemer je vračunena tudi že poštnina. Pri manjšem naročilu se računa naročnina posebej.

Šolski radio

— r Torek, 24. januarja. Čistoča — pol zdravja; g. dr. Franta Mis. Razpored: 1. Pojem čistoče; gospodinjske in medicinske. 2. Nevarnost nečistoče za nalezljive bolezni. 3. Njen vpliv na telesno slabotnost, slabokrvnost, pomanjkanje teka, veselja do dela itd. 4. Čistoča obleke. 5. Skrb za čistočo stanovanja, dvorišča, okoličnice hiše. 6. Nekaj o obrtni, stavbeni, šolski in dečiji higiena. II.—III.

— r Petek, 27. januarja. Svetosavska proslava ob 9. uri. Izvajajo brezposelni učiteljski abiturienti, vodi g. Mirko Demšar. Razpored: 1. Govor o sv. Savi. 2. Debeljak: Sv. Sava, pesem. 3. Legenda o sv. Savi. 4. Jan. Plestenjak: Sv. Sava, pesem. II.—III.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 22. januarja, ob 17. uri predaval g. inž. Rado Lah: Zakaj so kmetijske organizacije potrebne.

Štánovska organizacija JUU

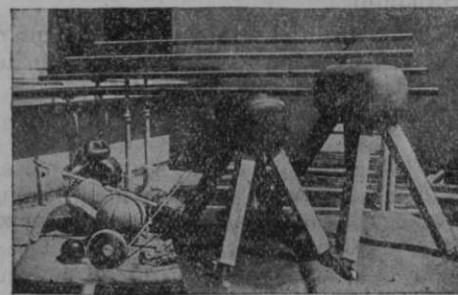
+ JUU SRESKO DRUŠTVO RADOVLJICA je zborovalo v soboto, 17. decembra 1938., na Jesenicah.

Navzočih je bilo 66 članov(-ic). Zborovanje je otvoril tov. Serajnik Jožko, ki se je po pozdravu vseh navzočih in novopristopivših tovariših spomnil rojstnega dne blagopokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja in 20-letnice smrti pisatelja Ivana Cankarja. Njun spomin so navzoči počastili s kratkim molkom in trikratnim »Slava«.

G. Vekoslav Bučar je v globoko zasnovanem predavanju omenil vse borbe za ustanovitev Jugoslavije pred 1. decembrom 1918. Članstvo se je predavatelju za njegovo predavanje toplo zahvalilo.

Predavanju je sledila poklonitev pred spomenikom kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Po nagovoru tov. Pibrovca je predsednikov namestnik položil pred spomenik venec s trobojnic in lovorjevo vejico, društveni moški pevski zbor pod vodstvom tov. Kobentarja je pa ubrano in z zanosom zapel poleg državne himne še dve domorodni pesmi.

Vse sodobno telovadno orodje, železne konstrukcije za doborane in letna telovadišča, potrebščine za težko atletiko in vse za smuk in nabavijo telovadna društva, šole in posamezniki najceneje v

tvornici telovadnega orodja, šport. potrebščin in smuč

športne trgovine

„ALPINA“

LJUBLJANA — TYRŠEVA CESTA 7

Zahtevajte ponudbe in cenik!

Nato je podal tov. Franc Pavlin zanimiv referat o razvoju šolstva v radovljiškem srezu v zadnjih 20 letih.

Po proslavi je bil stanovski del zborovanja.

Pri obravnavi dopisov se je sklenilo, da prispevajo vsi tovariši(ce) po 10 din za podporo češkoslovaškim tovarišem iz zasedenega ozemlja. Znesek 1000 din založi društvo ter ga takoj odpošlje centralni upravi JUU v Beogradu.

Referat o pomoči revnim otrokom v obmejnih krajih poda referentinja za odsek učiteljice na prihodnjem zborovanju radi še manjkajočih podatkov.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo meseca februarja v Lescah.

Habič Anton, preds. Mlekuž Vladislav, taj.

Novosti na knjižnem trgu

— k »Slovensko ozemlje«, zemljepisni pregled za učiteljstvo, napisala Milica Stupanova, izdala Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani, cena vezani knjigi, ki obsega 257 strani, je 68 din.

Milica Stupanova je s tem svojim delom dala učiteljstvu prepotrebno pomožno knjigo za pouk v zemljepisju, posebno še našega slovenskega ozemlja. Knjiga je pisana tako, da ustreza vsem zahtevam moderne šole. Razdeljena je na štiri dele, in sicer v A. Dravska banovina, B. Slovensko ozemlje v Italiji, C. Slovensko ozemlje v Nemčiji, D. Slovensko ozemlje v Madžarski, kot dodatek je pregled dravske banovine ter slovenski izseljenci in meja slovenskega ozemlja nekdanj in danes.

Zemljepisna snov se začne z Mariborom, kar avtorica zagovarja s tem, da je Maribor severni branik in mejnik slovenskega ozemlja. Sicer pa knjiga podaja snov tako dobro in sočno, da si bo učitelj lahko sam poiskal izhodišče za pouk slovenskega ozemlja tako, kot bo njemu samemu z ozirom na krajevne prilike najbolj prikladno.

Snov je urejena v obliki potovanja, sicer pa je ta oblika podana toliko diskretno, da nikjer ne postaja šablonska ter je tako dopuščeno popolno zemljepisno razumevanje ter kritično življenjsko mišljenje otrok.

Iz istega razloga je tudi zveza z ostalimi predmeti le nakazana, včasih le v dodatku »Za vajo in utrditve«, n. pr.: 1. Naštev a) vrhove, ki obrobajo Barje, b) vrhove, ki so raztreseni po sredi! Primerjaj Ljubljansko barje s Saleško dolino in drugimi slovenskimi kotlinami, katere je pokrivala nekoč voda! 3. Čitaj one Cankarjeve povesti, ki opisujejo Vrhniko (Aleš z Razora) in Fran Govekarjeve »Ižanske pripovedke!« Ta dodatek je k učni sliki »Ljubljansko barje!«. Tak sličen dodatek ima vsaka učna slika, n. pr. »Ljubljana« poleg drugega tudi risanje grba in načrta mesta Ljubljane.

Ta zemljepisni pregled ni pisan z ožjega strokovno-znanstvenega stališča, ki mu izključno stroka daje smer, duh in obliko izražanja, nego so tu podane tudi razne snovne podrobnosti iz narodnih običajev, umetnin, naravnih krasot in drugega. Tudi se je ta priročnik skušal ozirati vsaj nekoliko na gospodarske panoge, na vinogradništvo, gozdarstvo, sadjarstvo, hmeljarstvo, planšarstvo itd.

To delo Milice Stupanove je tako dober priročnik za zemljepisni pouk, da bi ga ne smel pogrešati noben osnovnošolski učitelj, ki poučuje zemljepis na srednji ali višji stopnji osnovne in narodne šole. Priročnik bo služil pravo dobro pri obravnavanju snovi slovenskega ozemlja, kakor za uspešno utrjevanje. Bo pa prav gotovo tudi zanimal učitelja samega. Avtorica v svojem predgovoru prav dobro pove, ko pravi: »...moram pripomniti, da je ta knjiga priročnik za učitelja, ki naj zmerom več ve kakor učenec in seveda ne sme od otrok zahtevati vsega kar je v knjigi. Najbrž bo učitelj našel za svoj okoliš, ki ga je treba natančno predelati, v knjigi še premalo gradiva, za vse druge pokrajine pa ga bo preveč. Upam pa, da bo ta zemljepisni pregled vsaj za silo zamašil najobčutljivejšo vrzel v učiteljski knjižnici in s pridom služil učiteljstvu, kadar bo pri zemljepisnem pouku vodilo deco po naši zanimivi in lepi rodni zemlji.« — Zeleti bi pa bilo, da temu res dobremu delu sledi v istem slogu skoro tudi prepotrebno delo »Ozemlje naše krajevine Jugoslavije«. J...lo.

3. Poročilo nadzorstva o poslovanju in računskem zaključku.

Nadzorstvo se je konstituiralo v svoji seji dne 2. februarja 1938.

Načelnik: Skulj Fran, šolski nadzornik v p.; načelnikov namestnik: Ambrožič Josip, šolski upravitelj; člani Engelmanova Mira, šol. upraviteljica v p.; Puhar Karel, strokovni učitelj; Sodnikova Marija, nastavnica meščanske šole; vsi v Ljubljani.

Dne 8. januarja, 12. marca, 11. junija, 8. oktobra, 17. novembra 1938. in 14. januarja 1939. je nadzorstvo izvršilo glavno revizijo.

Prepričalo se je, da posluje načelstvo uspešno, vsestransko po pravilih in da se računski zaključek za poslovno leto 1938. popolnoma ujema s knjigami, prilogami in blagajniškim stanjem.

Zato predlaga:

XXXVI. redni občni zbor izvoli odobriti računski zaključek Hranilnice in posojilnice »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani, registrovane zadruge z omejenim jamstvom, za poslovno leto 1938. ter podeliti načelstvu absolutorij.

V Ljubljani dne 14. januarja 1939.

Za nadzorstvo:

Načelnik:
Fran Skulj s. r.

Načelnikov namestnik:
Josip Ambrožič s. r.

Člani:

Mira Engelmanova s. r.

Karel Puhar s. r.

Marija Sodnikova s. r.

4. Volitev v načelstvo in nadzorstvo.

Volita se dva člana v načelstvo in dva člana v nadzorstvo.

Volita se po dva namestna člana v načelstvo in nadzorstvo.

5. Prememba pravil.

6. Pregled

o prometu in uspehu za čas od 1. januarja 1931. do 31. decembra 1938.

Poslov. leto	V teku leta										Ob koncu poslovnega leta														
	novih za- družnikov		vplačanih deležev		novih vla- gateljev		vloženo		novih dolžnikov		danih posojil		zadruž- nikov	deležev		vloga- teljev	vlog		posojil	čistega dobička		za dobre namene določeno		rezerva	
	din	p	din	p	din	p	din	p	din	p	din	p		din	p		din	p		din	p	din	p	din	p
1931	57	712	50	11	168.770	12	128	602.700	—	802	10.575	—	217	919.739	11	365	971.099	31	16.883	86	1.700	—	75.176	27	
1932	66	825	—	10	142.392	26	136	614.300	—	862	10.325	—	210	1.010.131	06	401	1.092.797	85	23.268	21	1.650	—	98.576	48	
1933	68	850	—	16	367.135	—	119	661.550	—	917	11.975	—	219	1.080.945	20	419	1.200.264	97	34.254	73	2.100	—	132.967	21	
1934	56	700	—	22	318.284	50	128	519.350	—	960	12.512	50	235	969.548	98	428	1.115.710	86	25.700	—	1.500	—	158.779	21	
1935	36	450	—	24	230.822	—	130	545.000	—	984	12.800	—	249	943.010	50	415	1.102.750	48	18.350	05	2.150	—	177.201	26	
1936	68	850	—	28	378.972	—	166	695.200	—	1043	13.412	50	259	1.035.488	89	453	1.222.557	05	22.208	12	1.750	—	199.545	38	
1937	84	1050	—	20	412.731	20	183	748.200	—	1114	14.300	—	265	1.165.700	21	500	1.387.661	82	33.753	40	1.750	—	233.466	78	
1938	113	1412	50	9	269.172	50	212	793.850	—	1195	15.312	50	243	1.213.521	86	568	1.470.719	14	39.970	21	2.650	—	273.662	99	

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 10797

Vabilo

k

XXXVI.

rednemu občnemu zboru

ki bo

v četrtek, dne 2. februarja 1939. ob 10. uri v združni pisarni
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o združnem poslovanju.
2. Poročilo načelstva o računskem zaključku za leto 1938.
3. Poročilo nadzorstva o poslovanju in računskem zaključku.
4. Volitev v načelstvo in nadzorstvo.
5. Prememba pravil.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se skliče pol ure kasneje v istem prostoru in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki je v smislu § 24. združnih pravil sklepčen brez ozira na število navzočih združnikov.

Načelstvo.

1. Poročilo načelstva o združnem poslovanju.

Po XXXV. rednem občnem zboru (dne 2. februarja 1938.) se je konstituiralo načelstvo v svoji seji istega dne takole:

Načelnik: Kecelj Alojzij, učitelj v p.; načelnikov namestnik: Režek Juraj, učitelj v p.; člani: Furlan Jakob, nadučitelj v p.; Oman Oto, vadniški učitelj; Perko Lovro, šolski upravitelj v p.; Zupančič Vita, strokovna učiteljica v p.; vsi v Ljubljani.

Zadruga je član »Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani«, ki izvršuje zakonito predpisano revizijo.

Načelstvo je imelo v teku poslovnega leta 13 sej.

Zadruga uraduje razen praznikov vsak torek, četrtek in soboto od 15. do 17,45 ure.

Ob koncu leta 1937. je bilo 1114 združnikov, leta 1938. je pristopilo na novo 113 združnikov; izstopilo je 32 združnikov; tedaj je ob koncu 1938. leta 1195 združnikov.

Hranilne vloge do din 2000,— se izplačujejo takoj. Za zneske nad din 2000,— pa velja mesečna odpoved.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, četudi ni zadružnik. Obrestna mera je 4 %, proti trimesečni odpovedi pa 5 %. — Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec, in sicer: 1. in 16. vsakega meseca. Obresti se kapitalizirajo celoletno.

Posojila dobivajo le zadružniki proti zadostni varnosti (§ 12. pravil). Vrača se vsakih din 100,— posojila po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à din 9,—, 12. rok din 4,73,
B	„ 18 „ „ „ 17 „ „ „ 6,—, 18. „ „ 3,56,
C	„ 24 „ „ „ 23 „ „ „ 4,50, 24. „ „ 4,—,
D	„ 38 „ „ „ 37 „ „ „ 3,—, 38. „ „ 0,66,
E	„ 46 „ „ „ 45 „ „ „ 2,50, 46. „ „ 1,81,
F	„ 60 „ „ „ 59 „ „ „ 2,—, 60. „ „ 0,70.

Na dopise brez vposlanih znamk za din 6,— se ne odgovarja. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Za načelstvo:

Načelnik:
Alojzij Kecelj s. r.

Načelnikov namestnik:
Juraj Režek s. r.

2. Poročilo načelstva o računskem zaključku za leto 1938.

Prejemki.			Denarni promet.			Izdatki.		
Št.	Predmet	din	p	Št.	Predmet	din	p	
1	Gotovina 31. decembra 1937.	8.247	88	1	Gotovina 31. decembra 1938.	8.799	81	
2	Vrnjena posojila	710.792	68	2	Dana posojila	793.850	—	
3	Prejete obresti posojil	102.315	37	3	Deležne vloge	400	—	
4	Deležne vloge	1.412	50	4	Hranilne vloge	271.755	82	
5	Hranilne vloge	269.172	50	5	Obresti hranilnih vlog	972	24	
6	Obresti naloženega denarja	70	—	6	Kupljeni inventar	4.718	75	
7	Vpisnina	226	—	7	Podpore	2.650	—	
8	Upravni prejemki	36.279	48	8	Davek	2.598	50	
9	Prehodni prejemki:			9	Upravni stroški	42.137	29	
	a) ček. promet din 207.000,—			10	Prehodni izdatki:			
	b) drugi „ 38.049,—				a) ček. promet din 207.000,—			
	c) ekpenzar „ 2.408,75	247.457	75		b) drugi „ 38.049,—			
					c) ekpenzar „ 3.042,75	248.091	75	
		1.375.974	16			1.375.974	16	

Promet:

Prejemki din 1.375.974,16

Izdatki „ 1.367.174,35

Skupaj din 2.743.148,51

Zguba. Račun z gube in dobička. Dobiček.

Št.	Predmet	din	p	Št.	Predmet	din	p
1	Leta 1937. zaostale obr. posojil	4.407	48	1	Prejete obresti posojil	102.315	37
2	Obresti hranilnih vlog:			2	Zaostale obresti posojil	4.475	84
	a) izplačane din 972,24			3	Obresti naloženega denarja	70	—
	b) kapitalizirane „ 50.284,97	51.257	21	4	Upravni prejemki:		
3	Davki	2.598	50		a) poština din 1.785,—		
4	Upravni stroški:				b) režija „ 32.509,48		
	a) plače din 32.400,—				c) opomini „ 1.865,—	36.159	48
	b) poština „ 1.790,—						
	c) razni „ 7.947,29	42.137	29				
5	Podpore	2.650	—				
6	Dobiček	39.970	21				
		143.020	69			143.020	69

Imetek. Bilanca. Dolg.

Št.	Predmet	din	p	Št.	Predmet	din	p
1	Gotovina 31. decembra 1938.	8.799	81	1	Deležne vloge	15.312	50
2	Posojila	1.470.719	14	2	Hranilne vloge:		
3	Zaostale obresti posojil	4.475	84		a) po stanju din 1.163.236,89		
4	Naložen denar	6.500	—		b) kapitalizirane obresti „ 50.284,97	1.213.521	86
5	Inventar	9.996	06	3	Rezervni fond:		
6	Prehodni znesek	2.006	50		a) po stanju din 233.466,78		
					b) vpisnina „ 226,—		
					c) dobiček „ 39.970,21	273.662	99
		1.502.497	35				
						1.502.497	35

V Ljubljani dne 31. decembra 1938.

Načelstvo:

Načelnik:
Alojzij Kecelj s. r.

Načelnikov namestnik:
Juraj Režek s. r.

Clani načelstva:
Vita Zupančičeva s. r. Jakob Furlan s. r. Lovro Perko s. r. Oto Oman s. r.

Uradniki:
Mirko Dermelj. Andrej Sežun, blagajnik. Fran Flere.

Ta račun smo z glavnimi in pomožnimi knjigami ter prilogami primerjali in našli v redu.

Nadzorstvo:

Načelnik:
Fran Skulj s. r.

Načelnikov namestnik:
Josip Ambrožič s. r.

Clani nadzorstva:
Mira Engelmanova s. r.

Karel Puhar s. r.

Marija Sodnikova s. r.